

דקדוקי קריאה בפרשת דברים ובהפטרה ובראשון של
ואתחנן ובמגילת איכה וקריאות תשעה באב
והפטרתיו

א יא עליית שני

א יב **אֵיכָה אִשָּׁא לְבָדִי**... בהרבה קהילות נוהגים
לקרוא פסוק זה בטעמי מגילת איכה. במנהג אשכנז
המערבי קוראים בניגון רגיל. **טְרַחֲכֶם**: הט"ת בקמץ

קטן. **וּמְשַׁאֲכֶם**: השי"ן בפתח ודגושה

א יג **הָבוּ**: הטעם בב"ת מלרע

א טז **וּשְׁפֹטֶתֶם**: הט"ת בשווא נח על אף הקושי

א כב עליית שלישי

וַיַּחְפְּרוּ-לָנוּ... וַיֵּשְׁבוּ: וא"ו החיבור בשווא נע.

נַעֲלָה-בָּהּ: העמדה קלה בנו"ן למנוע הבלעת העי"ן
החטופה ודגש חזק בב"ת מדין דחיק

א כח **אָנָּה**: במלרע, אין לבטא דגש בנו"ן

א כט **וְלֹא-תִירָאוּ**: געיה בת"ו והר"ש אחריה בשווא
נע

א לג **לַחֲתֹכֶם**: געיה בנו"ן והת"ו בשווא נע, בדומה
בהמשך הפסוק **לְרִאֲתֶכֶם**. **וַבַּעֲנָן**: העמדה קלה בב"ת
להדגשת הסגול המורה על מיועד

א לו **דָּרַךְ-בָּהּ**: געיה בדל"ת

א לז **לֹא-תָבֵא שָׁם**: הטעם בב"ת ולא נסוג בניגוד
לפסוק הבא

א לח **יָבֵא שָׁמָּה**: טעם נסוג אחר ליר"ד

א לט עליית רביעי

א מד **עַד-תִּרְמָה**: הח"ת בקמץ קטן

ב א **וַנִּסָּב**: הסמ"ך בקמץ קטן

ב ב עליית חמישי

ב ד **וַיִּירָאוּ**: וא"ו החיבור בשווא נע, היר"ד בחירק מלא
והר"ש בשווא נע

ב ה **אֶל-תִּתְגַּדְּרוּ בָּם**: במלרע, אין כאן נסוג אחר כבקורן

ודומיו. **עַד מְדַרְךָ כִּף-רַגְלִי**: טעם טפחא בתיבת **עַד**

ב ו **וְגַם-מַיִם**: יש להיזהר לא להדביק את התיבות על אף
שהן מוקפות

ב ז **בְּרַכְּךָ**: געיה בב"ת והכ"ף הראשונה, למרות הקושי,
בשווא נח

ב י **יֵשְׁבוּ בָּהּ**: טעם נסוג אחר ליר"ד. **כְּעֵנָקִים**: הכ"ף
קמוצה וכן בפסוק הבא ובפסוק כא²

ב טו **הִיִּתָּה בָּם**: טעם נסוג אחר לה"א הראשונה ודגש
חזק בב"ת מדין אתי מרחיק

ב כ **יֵשְׁבוּ-בָּהּ**: געיה ביר"ד

ב כד **קוֹמוּ סֵעוּ**: הסמ"ך דגושה³. **מְלֶדֶךְ-חֶשְׁבֹּן**: למי
שלא מקפיד להבחין בין כ"ף רפויה לח"ת עליו להיזהר לא
להבליע האחת שבסוף התיבה הראשונה בתוך השנייה
שבתחילת התיבה השנייה

ב כה **וַחֲלוּ**: במלרע

ב כח **רַק אֶעֱבְרָה בְּרַגְלִי**: טעם טפחא בתיבת **רַק**,

העי"ן בתיבת **אֶעֱבְרָה** בשווא נח

ב כט **עֲשׂוּ-לִי**: געיה בעי"ן. **אֶעֱבֹר**: העמדה קלה באל"ף
למנוע הבלעת העי"ן החטופה

ב לא עליית ששי

ב לב **יִהְיֶה**: היר"ד קמוצה והה"א אחריה בשווא נח

ב לד **מִתָּם**: המ"ם בשוא, הקורא בצירי משנה משמעות⁴.
כן הדבר גם ב-ג ו

ג ה **הַפְּרֹזִי**: הר"ש בקמץ לא בחירק

ג ט **שְׂרִיז**: שי"ן שמאלית

ג יא **עֲרֹשׂוּ עֲרֹשׂוּ**: שי"ן שמאלית

ג יב **לְרִאוּבֵנִי**: האל"ף אינה נשמעת, יש לקרוא כאילו
כתוב 'לרובנני', וכן בהמשך ובכל מקום

ג יג **הַמְנַשֶּׁה**: החטף במ"ם מראה שהמ"ם בשוא נע⁵

ג טו עליית שביעי

ג יז **וְהָעֲרָבָה וְהִירְדָן וְגַבֵּל**: טעם טפחא בתיבת

וְהָעֲרָבָה

ג כ **מִפְטִיר**

³ דומה לבראשית יט יד ושמות יב לא ועוד

⁴ בצירי: אנשים שנפטר, ובשווא – בני אדם

⁵ כן הוא בכ"י וכן הוא בכא"צ במקומות שנשמעו. החטף פתח אינו
אלא על מנת להורות על קריאת השווא הנע.

¹ כי אז המילה מקבלת משמעות של תחנונים

² קוראים בפתח משבשים בשינוי משמעות למבחינים בין קמץ
לפתח. לגירסת הפתח אין על מה לסמוך, אין לשיבוש זה מקור חוץ
מדפוס ונציה הלוקי!

ד ב על-הַדְּבַר אֲשֶׁר אָנֹכִי: תיבת על-הַדְּבַר
מוטעמת בפשטא ולא בקדמא

ד ה שלישי במנחת שבת (עד פס' ח כולל)

דקדוקי קריאה וטעמים והדרכה לקורא במגילת איכה
וקריאות תשעה באב

א א רַבְּתִי ... רַבְּתִי: שתיחן מלעיל. כְּאַלְמָנָה: הכ"ף

בשוא, לא בקמץ. שְׁרָתִי: ש"ן שמאלית ומלעיל⁶

א ב בַּגְּדוֹ בָּהּ: טעם נסוג אחור לבי"ת והשוא בגימ"ל

נע. הִיוּ לָהּ: טעם נסוג אחור לה"א

א ג מַעְלִי: במלעיל

א ד בְּתוֹלְתֶיהָ נֹגְוֹת: הנו"ן דגושה

א ה שָׁלוֹ: במלרע. עַל רֶב-פְּשָׁעֶיהָ: תיבת עַל בלבד

במונח ורק ההמשך במקף

א ו וַיֵּצֵא מִן בַּת- מִבַּת-צִיּוֹן: לשים לב לקרי וכתוב

א ז עֲנִיָּה: העי"ן בקמץ קטן והנו"ן בשווא נח. מִחֲמַדְיָה:

המ"ם בשורק. מִיָּמֵי קֶדֶם: טעם נסוג אחור למ"ם

הראשונה. שְׁחָקוֹ: ש"ן שמאלית. עַל מְשַׁבְּתָהּ: תיבת

עַל במרכא ולא במקף

א ח וַתֵּשֶׁב: השי"ן בקמץ קטן

א ט אֶת-עַנְיִי: העי"ן בקמץ קטן והנו"ן בשווא נח, הי"ד

אחריה בחירק מלא

א י פָּרַשׁ: הטעם נסוג לפ"א, ש"ן שמאלית. כָּל-

מִחֲמַדְיָה: שתי הממ"ם בפתח בשונה מפסוק ז

א יב כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ: טעם נסוג אחור לעי"ן והבי"ת

בשוא נע, תיבת דָרְךָ במלעיל⁷. וּרְאוּ: במדויקים בטעם

זקף, לא ברביע

א יג שָׁלַח-אֶשׁ: געיה בשי"ן. פָּרַשׁ: הטעם לא נסוג,

שי"ן שמאלית

א יד נִשְׁקָד: ש"ן שמאלית. יִשְׁתַּרְגְּוּ: ש"ן שמאלית

והטעמה משנית בת"ו (מרכא)

א טז יִרְדֶּה מַיִם: טעם נסוג אחור ליר"ד והר"ש אחריה

בשווא נע

א יז פִּרְשָׁה: ש"ן שמאלית

ג כא צִיּוֹתֵי: אין לבטא בשום אופן את הי"ד שלאחר
הוא"ו. עם זאת הו"ו בצירי ולא בחירק

הפטרת דברים ישעיהו א א-כז:

בקהילות אשכנז המערבי נוהגים לקרוא את הפטרת 'חזון
ישעיהו' בניגון איכה חוץ מפסוקי נחמה כד-כז.

בקהילות אחרות קוראים את הפסוק הראשון בניגון
הפטרה רגיל, וכן פסוקים טז-יט, וכד-סוף.

ב פִּשְׁעוֹ בִי: טעם נסוג אחור לפ"א

ה לַחֲלִי: הטעם בלמ"ד השנייה, מלרע

ו לֹא-זָרוּ: במלעיל

ז כְּמַהֲפֹכֶת: הה"א בשווא נח, יש לבטא אותה כאילו
היא במפיק

טו וּבִפְרָשְׁכֶם: ש"ן שמאלית. אַעֲלִים: העי"ן בשוא נח
לא בחטף

טז הַזְכּוֹ: מלרע, הטעם בכ"ף. מַעֲלִילְכֶם: הלמ"ד
הראשונה בשווא נח על אף הקושי

יח לְכוּ-נָא וְנוֹכַחְהּ: תיבה ראשונה מוטעמת בתביר

יֹאדְיָמוֹ: האל"ף בשווא נח והדל"ת בדגש קל

כב סַבְּאָד: הסמ"ך בקמץ קטן

כג שְׁרִיד: ש"ן שמאלית

כד ועד הסוף במנגינת הפטרה רגילה

כד אֲבִיר: הבי"ת רפויה ללא דגש

כו יִקְרָא לָךְ: טעם נסוג אחור לק"ף

כז צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט... במנהג אשכנז המערבי הקהל
מקדים את המפטיר בקריאת פסוק זה בקול

התימנים ממשיכים עד סוף הפרק

ל וְכַגְנָה: הכ"ף בשוא נע, הפתח החטוף אינו אלא
להורות על הנעת השווא

ראשון של ואתחנן:

ג כג וְאַתְחַנֵּן: הנו"ן בפתח

ג כה אַעֲבָרָה: העי"ן בשווא נח. הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה

וְהַלְבָּנִן: יש להאיץ מעט את קריאת התיבה הַזֶּה

להסמיכה לתיבה הקודמת שכן הטפחא הוא המפסיק

העיקרי הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה - וְהַלְבָּנִן

ג כו שני במנחת שבת

⁷ טעם סגול אינו מורה על מקום הטעמה

⁶ הקורא מלרע משנה משמעות

א יט **לְמַאֲהָבִי**: המ"ם בשווא נח

א כ **חֲמַרְמָרוּ**: החי"ת בחטף קמץ, המ"ם השנייה בקמץ

בניגוד לפרק ב יא. **נְהַפְּדֶה**: הה"א בשווא נח (נשמעת כעין ה"א במפיק) והפ"א אחריה בדגש קל

א כא **נֶאֱנַחְהָ**: הטעם בחי"ת מלרע. **אָנִי**: במלעיל. **וַיְהִי־נֵו**: וא"ו החיבור בשווא נע

ב ג **בְּחַר־אֶף**: הבי"ת בקמץ רחב והחי"ת בחטף קמץ.

אֶכְלָה: האל"ף בקמץ גדול והכ"ף בשווא נע

ב ד **וַיְהִי־ג**: בטעם זקף קטן

ב ה **וַיִּרְבֵּ**: היר"ד בסגול, הקורא בחירק משנה משמעות

ב ו **שָׁפוּ**: שיי"ן שמאלית

ב ח **נָטָה קָוֹ**: טעם נסוג אחר לנ"ן. **וַיֶּאֱבֹל-חַל**: העמדה קלה ביר"ד מפני הגעיה ובכך למנוע הבלעת האל"ף החטופה שלאחריה

ב י **יִדְמוּ**: דגש חזק בדל"ת ובשווא נע, לשון דממה⁸

ב יא **כָּלוּ**: במלרע. **חֲמַרְמָרוּ**: החי"ת בחטף קמץ והמ"ם השנייה בשווא נע בשונה מקודמה בקמץ (פרק א כ)

ב יב **כָּחַלְלָהּ**: העמדה קלה בכ"ף להדגשת הסגול המורה על מיודע

ב יג **מִי יִרְפָּא-לָךְ**: יש להיזהר מהדבקת התיבות מפני צליל היר"ד המשותף לשתיהן

ב יד **חָזוּ לָךְ**: טעם נסוג אחר לחי"ת. **וַיַּחְזוּ לָךְ**: טעם נסוג אחר ליר"ד

ב טו **כָּל-עֲבָרֵי דָרְךָ**: טעם נסוג אחר לעי"ן. **כָּלִילַת יָפִי**: טעם נסוג אחר ללמ"ד

ב טז **וַיַּחְרְקוּ-שֵׁן**: געיה ביר"ד. **בַּלְעֲנוּ**: הלמ"ד קמוצה מפני האתנח שהאריך את התנועה, עם זאת העי"ן בשווא נח

ב יז **זָמַם**: קמץ במ"ם הראשונה. **מִימֵי-קָדָם**: געיה במ"ם הראשונה

ב כ **עֲלִי**: הלמ"ד הראשונה בשווא נע ולא בחטף פתח כפי שמופיע בחלק מהדפוסים

ב כא **בְּחַרְבֵּ**: העמדה קלה בבחי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

פרק ג יש להעיר, שהניגון המקובל ב'אני הגבר' אצל האשכנזים שהוא מעין שיר - גורם לבעלי הקריאה להפוך הרבה מילים למלעיל במקום מלרע ובכך, לעיתים, כדי לשנות משמעות.

כאן הפסוקים קצרים, הם אינם מחולקים באתנח אלא

בזקף או טפחא. חוץ מפסוק נו **קוֹלֵי שְׂמַעְתָּ**

ג א **עָנִי**: העי"ן חטופה ובמלרע

ג ב **וַיִּלְךְ**: הלמ"ד בפתח ומוטעמת

ג ז **נְחַשְׁתִּי**: החי"ת בקמץ קטן

ג ח **שָׁתַם**: שיי"ן שמאלית

ג יא **וַיִּפְשַׁח־נִי**: השי"ן בשווא נע בגלל הדגש

ג יג **בְּכִלְיֹתֵי**: הלמ"ד בשווא נח והיר"ד אחריה בחולם;

אֲשַׁפְּתוּ: פ"א בקמץ ות"ו רפה בניגוד לד ה **אֲשַׁפְּתוֹת**:

ג יד **הֵייתִי שְׁחָק**: שיי"ן שמאלית בדגש חזק מדין אתי מרחיק, מקרה חריג⁹

ג טו **הַשְּׂבִיעֵנִי**: שיי"ן שמאלית

ג טז **בְּחַצְצָךְ**: העמדה קלה בבחי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

ג יט **זָכַר-עָנִי**: גם הכ"ף וגם העי"ן בקמץ קטן, הנון בשווא נח והיר"ד אחריה בחירק מלא

ג כב **לֹא-כָלוּ**: במלרע

ג כט **בַּעֲפָר**: העמדה קלה בבחי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

ג ל **יִשְׁבַּע**: שיי"ן שמאלית

ג לד **אֲסִירֵי אֶרֶץ**: טעם נסוג אחר לסמ"ך

ג לז **וַתְּהִי**: במלעיל

ג מ **נַחֲפָשָׁה**: שיי"ן שמאלית

ג מד **בַּעֲנָן**: העמדה קלה בבחי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

ג מז **הָיָה לָנוּ**: טעם נסוג אחר לה"א הראשונה.

הַשָּׂאת: שיי"ן ימנית!

ג מט **הַפְּגוֹת**: הה"א בחטף פתח ולכן הפ"א אחריה רפה

ג נ **וַיִּרָא**: במלעיל

ג נו **אֶל-תַּעֲלָם**: העי"ן בשווא נח. **אֲזַנְךָ**: במלרע והנו"ן בשווא

⁸ הקורא בשווא נח משנה לדמיון

⁹ דגש אתי מרחיק אחרי חירק, ובאות שוואית. במקום אחד [זכריה א טו] במ"ם, בשאר מקומות (כולל אחרי שורק) באותיות השיניות. יתכן שסיבת הדגש בגלל הגרונית, דוגמת קומו סעו

ג נז אָקראָך: כ"ף סופית דגושה

ג נט שְפֹטָה: השי"ן בקמץ קטן והפ"א אחריה בשווא נח

ד א יִשְנָא: שי"ן ימנית

ד ב הַמְסֻלָּאִים המ"ם בשווא נח. לְנַבְלֵי-חֶרֶשׁ: שי"ן שמאלית

ד ג חֲלָצוּ שֵׁד: טעם נסוג אחור לחי"ת והלמ"ד בשווא נע

ד ד שְׁאֵלוּ לָחֵם: טעם נסוג אחור לשי"ן

ד ה נִשְׁמָו: דגש חזק במ"ם, לשון שממה

ד ו וְלֹא-חָלָו בָּהּ: הטעם בחי"ת

ד ז זָכוּ צָחוּ: שתי המילים מלרע. אָדְמוּ עֵצִים: הטעם נסוג לאל"ף

ד ט חֲלָלֵי-חֶרֶב מַחֲלָלֵי רֶעִב: בתיבות חֲלָלֵי- /

מַחֲלָלֵי למ"ד ראשונה בשווא נח על אף הקושי. שֵׁהֶם:

הטעמה משנית בשי"ן. שְׂדֵי: שי"ן שמאלית

ד י רַחֲמַנְיֹות: העמדה קלה במ"ם, הנר"ן בחירק חסר והי"ד בדגש חזק ובחולם

ד יד נָעוּ: הטעם בעי"ן מלרע

ד טו קָרְאוּ לָמוֹ: טעם נסוג אחור לקו"ף והרי"ש בשווא

נע. נָצוּ מלרע. גַּם-נָעוּ: מלעיל

ד יח צָדוּ: מלרע

ד יט אָרְבוּ לָנוּ: טעם נסוג אחור לאל"ף, והרי"ש בשווא נע

ד כא תַעֲבֹר-כּוֹס: הבי"ת בקמץ קטן. וְתַתְּעָרִי: מלרע

בפרק ה יש לשים לב לרבויו "כתיב-קרי"

ה א מָה-הָיָה לָנוּ: הטעם נסוג לה"א

ה ג כָּאֲלֻמָּנוֹת: הכ"ף בשווא לא בקמץ

ה ה הוֹנַח-לָנוּ: הנר"ן רפויה, שתי המילים מוקפות אבל הגעיא (מתג) דווקא בנר"ן ולא בה"א¹⁰

ה ו נִתְּנוּ: התי"ו בפתח ומוטעמת

ה ח מְשָלוּ בָנוּ: טעם נסוג אחור למ"ם, והשי"ן בשווא נע

ה יב נִהְדָרוּ: הה"א בשווא נח ודגש קל בדל"ת

ה טו נִהְפָּךְ: הה"א בשווא נח ודגש קל בפ"א

ה כא הַשִּׁיבָנוּ... פסוק זה, נאמר בקול ע"י הציבור לפני הקורא (יש עדות שנוהגות כן פעמיים)

קריאות תשעה באב, דברים ד כה: במנהג אשכנז מערב המובהק התורה וההפטרה נקראים ללא טעמים

כה וַעֲשִׂיתֶם פְּסָל: טעם נסוג אחור לשי"ן. בְּעֵינַי ה' -

אַלְהֵיךְ: המרכא במילה בְּעֵינַי

כו הַעֲדֹתַי: במלעיל, טעם תלישא אינו מורה על מקום ההטעמה

ל עליית שני

וְשַׁבָּת וְשִׁמְעָתָ: שתיהן במלרע

לא נִשְׁבַּע: יש להקפיד על קריאת העי"ן שלא תישמע כה"א

לב הִנְהִיחַ: ה"א שנייה בשווא נח

לג הַשְׁמַע: במלעיל ונחץ קל במ"ם מפני הגעיה

לה הִרְאֵתָ: הה"א בקמץ קטן

לו עליית שלישי (מפטיר)

לִיִּסְרֹךְ: כ"ף סופית דגושה

לח לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצָמִים: יש לשים לב

לצירוף הטעמים הנדיר. לָתֵת-לָךְ: יש להעמיד קלות את הלמ"ד הראשונה

לט : וַיִּדְעַתָּ ... וְהַשְׁבַּתָּ: שתיהן מלרע

מ וְשִׁמְרָתָּ: מלרע

הפטרה לקריאה ביום ט' באב, ירמיהו ח יג – ט כג:

נוהגים לקרוא במנגינת איכה עד ט כא ופס' כב-כג במנגינת הפטרה רגילה. על הקורא לשנן היטב את המעבר בין המנגינות, בעיקר לאחר ברכת ההפטרה במנגינה רגילה ותחילת הקריאה במנגינת איכה. לשם כך ומפאת הקושי, מומלץ לחזור פעמים רבות על חציו הראשון של הפסוק הראשון בהפטרה אָסַף אֲסִיפָם נְאֻם-ה' במנגינת איכה כך שמיד אחרי הברכה מילים אלו שגורות בפי הקורא במנגינתם הנכונה. אפשר ואף רצוי לעשות דבר דומה במעבר הבא בין המנגינות בפס' כב כָּהֵן אָמַר ה', וכאמור מנהג אשכנז מערב ללא טעמים כלל.

ח טז נִחְרַת: החי"ת בשווא נח לא בחטף. וַיִּשְׁבֵי בָּהּ: טעם נסוג אחור ליו"ד והשי"ן בשווא נע

ח יח מְבַלְיָתַי: במלרע, הטעמה משנית בלמ"ד (מרכא)

¹⁰ כל זה בניגוד לדפוסים מסוימים בהם תנ"ך קורן. ואמנם לפי המ"ש הנר"ן דגושה

ח יט **מְרַחֵם**: המ"ם בפתח; יש להיזהר לא לשכל
 אותיות (מְרַחֵם¹¹). **הה'**: יש להעמיד את קריאת הה"א
 והאל"ף אחריה נחה¹²

ח כ **כָּלָה קִיץ**: טעם נסוג אחור לכ"ף

ח כא **הַשְּׁבֵרְתִי**: הה"א בקמץ קטן; הבי"ת בקמץ רחב.

ח כב **שָׁמָּה**: במלרע ודגש חזק במ"ם. **הַחֲזַקְתָּנִי**: הקו"ף
 קמוצה והת"ו בשווא נח

ח כג **הַצְרִי**: הצד"י בחטף קמץ ודגש

ח כד **חֲלָלִי**: למ"ד ראשונה בשווא נע ולא בחטף

ח ט א **וְאֶעֱזָבָה**: העמדה קלה באל"ף למנוע הבלעת העי"ן
 הסגולה

ח ט ב **וַיִּדְרֹכּוּ** הי"ד בפתח לא בחירק

ח ט ג **יַעֲקֹב**: העי"ן בשווא נח

ח ט ד **יְהִי לְךָ**: ה"א קמוצה ות"ו רפויה

ח ט ז **שָׁלוֹם אֶת-רַעְהוּ**: במהפך פשטא ולא בפשטא
 מונח, **אֶת-** מוקפת. **אֲרָבוּ**: האל"ף בקמץ קטן

ח ט ח **לֹא-אֶפְקֹד-בָּם**: הקו"ף בקמץ קטן

ח ט ט **נִצַּתוּ**: הצד"י בשווא נע בגלל הדגש, בעיקר צריכים
 להיזהר הקוראים ת"ו רפויה כסמ"ך, כן הדבר גם בהמשך
 פס' יא. **מִבְּלִי-אִישׁ**: יש להיזהר לא להדביק את
 התיבות. **נִדְדוּ**: דל"ת ראשונה בשווא נע ולא בחטף

ח ט יא **וַיִּגְדָּה**: במלרע ומפיק בה"א. **אֲבַדָּה**: האל"ף בקמץ
 רחב והבי"ת בשווא נע

ח ט יב **-עֲזַבְבִּם**: עי"ן בקמץ קטן. **וְלֹא-הִלְכוּ בָּהּ**: טעם
 נסוג אחור לה"א הראשונה והלמ"ד בשווא נע

ח ט טז **הַתְּבוֹנָנוּ**: הטעמה משנית בבי"ת (מרכא).

ח טז **לְמִקְוֹנָנוּת**: המ"ם בשווא נח והנו"ן הראשונה בשווא נע

ח טז **וְתִשָּׁנָה... וְתִרְדָּנָה**: וא"ו החיבור בשווא נע

ח יח **בְּשָׁנוּ**: יש מתג בנו"ן בנוסף למהפך בבי"ת, למרות
 החולם בבי"ת (תנועה גדולה), השי"ן אחריה בשווא נח

ט כ **כִּי-עָלָה מָוֶת**: טעם נסוג אחור לעי"ן יש מתג בלמ"ד
 בנוסף למהפך בעי"ן

ט כג **עֲשֵׂה חֶסֶד**: טעם נסוג אחור לעי"ן

קריאת התורה למנחה בתענית ציבור:

לב יא **לָמָּה**: במלרע וללא דגש במ"ם, עקב הסמיכות
 לאל"ף של שם ה'

לב יב **לָמָּה**: במלעיל¹³ ומ"ם דגושה. **בְּהָרִים**: העמדה
 בבי"ת להבליט את הסגול המורה על ידוע. **וְלִכְלֹתָם**: לפי
 תוכנת הכתר, הדרבן (המתיגה, כלומר הקדמא המשמשת
 כטעם משנה) מעל השורק¹⁴

לב יד **וַיִּנְחָם**: במלעיל

לד א **עליית שני**

לד ד **עליית שלישי** (מפסיר)

לד ה **בְּעֵנָן**: העמדה בבי"ת להבליט את צורת המיודע.

לד ו **וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה'**: טעם טפחא בתיבה **בְּשֵׁם** והבי"ת
 רפה¹⁵

לד ט **וְלַחֲטָאתָנוּ**: הטי"ת קמוצה לשון יחיד לא בחולם

לד י **כִּי-נִזְרָא הוּא**: תיבת **נִזְרָא** במלרע, אין טעם נסוג
 אחור לנו"ן

הפטרה למנחה של תענית ציבור ישעיהו נה-נו:

נה ז **וַיֵּשֶׁב**: וא"ו החיבור בשווא נע ובמלרע, לשון עתיד

נה י **וַנְתַּן זֶרַע**: טעם נסוג אחור לנו"ן הראשונה

נה יג **הַסֶּרֶפֶד הַדָּס**: פ"ה ודל"ת בפתח

נו א **וַעֲשׂוּ**: העמדה קלה בוא"ו למנוע הבלעת העי"ן
 החטופה

נו ב **יַעֲשֵׂה-זֹאת**: געיה ביר"ד ודגש חזק בזי"ן מדין דחיק.

יַחֲזִיק בָּהּ: אין טעם נסוג אחור

נו ה **טוֹב מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת**: טעם טפחא בתיבת **טוֹב**

¹⁵ להבדיל מאברהם אבינו בבראשית יב ח: וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'. דהיינו, הקב"ה קרא בשם - ה' (מקיים את דברו: וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה' לְפָנָיו פסוק יט)

¹¹ שיר השירים ה יג.
¹² היי מנחת שי: האל"ף (של השם) נחה. ולכן קוראים כאן ה-דני
¹³ התלישא אינה מורה על מקום ההטעמה! הוספה תלישא נוספת על הלמ"ד "ליתר בטחון".
¹⁴ עפ"י תורה קדומה, מעל הכ"ף, כך הוא לפי כל התיגאן

מכתב שצורף בשנים הקודמות.

בס"ד לסדר דברי שלום לאמר

למערכת שלום!

ברשותכם רציתי לעורר את תשומת הלב לדיוקים במגילת איכה ובקינות. במגילת איכה יש בפסוקים רבים הטעם 'קדמא' לפני מהפך. כידוע הטעמים 'קדמא' ו'פשטא' – אף ששונים בצורתם, הקדמא טעם מחבר, לעומת הפשטא שהוא מפסיק. למשל פסוק ג' בתחילת המגילה: גְּלִתָּהּ (טעם קדמא מחבר) יְהוּדָה מֵעַנִי (טעם פשטא מפסיק).

בולט במיוחד בסוף המגלה: הַשִּׁיבֵנוּ (קדמא מחבר) ה' אֵלֶיךָ (פשטא מפסיק) וְנִשׁוּבָה. ולכן אין לעצור במלה מוטעמת בקדמא כמו במלה מוטעמת בפשטא. ההבחנה ביניהם היא בזה שהקדמא באה על האות המוטעמת בין מלעיל ובין מלרע (בדוגמאות שהבאנו בת' של גְּלִתָּהּ ובב' של הַשִּׁיבֵנוּ), הפשטא באה תמיד על האות האחרונה במלה, ואם המלה מוטעמת מלעיל – מופיע פשטא כפול: בסוף המלה וגם באות המוטעמת.

בפרק ג כ וְתִשׁוּחַ בחולם ולא וְתִשׁוּחַ. פסוק נט שְׁפֹטָה הש' בקמץ חטוף (קטן) שהוא תנועה קטנה והשואא אחריו בפ' נח.
ד ז זכו ... צחו – שניהם מלרע. ד יד נעו מלרע!

עוד הערה בניקוד בקינות.

הקינה המסומנת ח' בסדר הקינות (השלישית שנאמרת ביום) מסתיימת במלים: איכה תפארתי מראשותי השליכו, וכך פותחת הקינה הבאה של הקליר. בקינות מנוקדת המלה כך: מְרָאשׁוֹתֵי (המ' בצירי והר' בפתח) ומפורש 'מעל ראשי'. אין זה מסתבר, כי אין זה הפרוש הנכון של המלה. יותר נכון היה לנקד: מְרָאשׁוֹתֵי (המ' בשוא) כמו שמצינו בפרשת ויצא (בראשית כח, יא ויח), ואז הפרוש יהיה ליד ראשי. אבל גם פרוש זה איננו נוח. אמנם מצאנו ניקוד מְרָאשׁוֹתֵי שְׂאוּל (שמואל א, כו, יב), אבל שם מתפרש מהמקום שליד ראשו של שְׂאוּל ובקינה אין שום אפשרות לפרש כן.

בספר ירמיה יג יח: אָמַר לְמַלְךְ וְלַגְבִּירָה הַשְּׁפִילוּ שִׁבּוּ כִּי יָרַד מְרָאשׁוֹתֵיכֶם (המ' בפתח והר' בשוא) עֲטַרְתַּת תְּפָאֲרַתְכֶם: אם נשוה ללשון הקינה תפארתי מראשותי השליכו, נמצא שהקליר כיוון לפסוק הזה. תפארתי ומראשותי שניהם מכוונים לגדולה, ועל זה מקונן הקליר בשם עם ישראל שאת שניהם השליכו. ולכן לסיכום: מְרָאשׁוֹתֵי המ' בפתח והר' בשוא.

עי' ערוגת הבושם ח"ג עמ' 263 שפרושו השני משתמע כדברינו. יהי רצון שנוכה לראות בהרמת קרן ישראל בישועה קרובה.